

TARTU ÜLIKOOL
Filosoofiateaduskond
Kirjanduse ja teatriteaduse osakond

Marie Pullerits

Fine5 Tantsuteatri kajastamine meedias aastail 2008-2011

Seminaritöö

Juhendaja: Madli Pesti

Tartu 2012

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Fine5 Tantsuteatri esteetikast	4
2. Fine5-i loometegevuse olulisemaid teetähiseid uuritud perioodil	5
3. Fine5-i meediakajastused aastail 2008-2011 – statistikat	8
4. Fine5-i meediakuvand uuritavaal perioodil – keskseid märksõnu	11
4.1. Tehniline vormipeenus ja selle esteetika	11
4.2. Kontseptuaalne läbimõeldus	12
4.3. Lavastuste atmosfäär	10
4.4. Kujundus	13
4.5. Muusikapõhisus	13
4.6. Uudisartiklites loodud kuvand	14
Kokkuvõte	16
Kasutatud kirjandus	18
Lisa	19

Sissejuhatus

Eesti nüüdisteatris on tantsuteatril teiste lavakunstialadega võrreldes märgatavalt väiksem publik – 2010. aasta üldisest teatrite repertuaarist moodustasid tantsulavastused 7% ning nende külastajad publiku üldarvust 5% (Eesti Teatristatistika 2010, 2011). Sellegipoolest on tantsukunstil siinsel teatrimaastikul oluline koht ning sellele on aastate jooksul kujunenud oma kindel püsipublik. Oma püsivaatajaskond on kujunenud ka nüüdistantsul, mille vanimaks ning üheks esinduslikumaks kollektiiviks võib pidada alates 1992. aastast Tallinnas tegutsevat Fine5 Tantsuteatrit. Viimase nelja aasta jooksul on kollektiiv loonud aastas keskmiselt kolm uuslavastust või kunstilist projekti. Kuigi neil on kujunenud oma tegutsemisaastate jooksul kindel vaatajaskond, on võimalik, et väiksemamahuline meediakajastus ei ole võimaldanud neil tutvustada oma loomingut väljaspool aktiivset tantsuteatri külastajaskonda.

Käesoleva seminaritöö eesmärk on anda ülevaade Fine5 Tantsuteatri ja nende tegevuse kajastamisest meedias viimase nelja aasta jooksul. Kuna varasemaist perioodidest on sisulisi ülevaateid juba loodud (nt. Ernits, 2008 ja Käämbre, 2008) ning käesoleval aastal täitub teatril 20. tegutsemisaasta, mille eel on kollektiiv heitnud oma loomingule tagasivaatava pilgu, valisin meediakajastuste uurimise perioodiks just hiljutisemad aastad. Seminaritööga annan kokkuvõtliku ülevaate kollektiivi olulisemaist loomingulistest tegevustest nimetatud perioodil, tuues esile ka Fine5-i kesksemad esteetilised suundumused ja eripärad eesti nüüdisteatri kontekstis. Seejärel analüüsin nende tegevuse meediakajastusi nii kvantitatiivselt, võttes arvesse väljaandeis ilmunud kirjutiste hulka ja žanrikuuluvust, kui ka kvalitatiivselt, keskendudes kirjutistes korduvalt esiletulevatele sisulistele aspektidele, mis kujundavad teatri imagot meedias. Seminaritöö kokkuvõttes teen järeldused teatri toimimise ja meedias kujunenud kuvandi kohta nimetatud perioodil. Töö lõpus on lisana välja toodud Fine5-i meediakajastuste bibliograafia aastaist 2008-2011.

1. Fine5 Tantsuteatri esteetikast

Fine5 Tantsuteater kasvas 1992. a. välja Nordic Star Tantsuteatrist, uue tantsuteatri loomise ajendiks sai eelkõige rahulolematuse Nordic Stari kahanenud koosluse loomingu. Tekkis vajadus leida tantsijate kehadele sobivad individuaalsed liikumisviisid, uus loomerütm (Nigu, 2009). Koreograafid otsisid oma isikupärast kunsti- ja kehatunnetust ning esialgse loomingu koosluse moodustasid Tiina Ollesk, Rene Nõmmik, Anu Ruusma, Katrin Laur ja Oleg Ostanin, viis aastat hiljem jätkas teater projektitrupina Tiina Olleski ja Rene Nõmmiku juhtimisel (Fine5-i koduleheküljel). Kogu oma tegutsemisaja jooksul on nende kollektiiv keskendunud pidevale katsetamisele ja arengule, otsingulisele uuenemisele ning mitmekesisusele.

Fine5-i tantsustiil põhineb klassikalisele tantsule tuginevail modernielementidel – eriti algusaastatel, mil püüti pisut rangemalt moderntantsu reeglite raamistikus ja poeetilises pidevuses. Viimastel aastatel on lavastustesse põimitud aga ka vabamat katsetuslikkust, tantsijate kehade individuaalset liikumissüsteemi. Keskkel kohal on kehast lähtuvad impulsid, nende rakendamine improvisatsioonilistes ülesannetes lavastusprotsessi prooviperioodidel, suhestumine teiste tantsijatega, ruumitunnetus ja liikumise tihe mõtestatus. Viimasega kaasneb ka etendustel tajutav liikumise pingestatus, mida on esile toonud mitmed kriitikud (nt. Einasto, 2008, Lagle, 2009 jt.), aga see ei välista tantsujuoniste sujuvust, voolavust, ühtse liikumise tunnetamist. Katsetuslikkusest hoolimata ei kao nende lavastustest ka klassikalise tantsu tugielementide kasutamine, mis lisab nende stiilile pehmet lüürilisust. Fine5-i tantsulavastuste stiil on pigem puhas ja lakooniline, ent seda läbimõeldum on iga liigutus, iga žest. Keskseimaks võiks Fine5-i loomingu pidada aga läbivat liikumise mõtestatust. Nad ei viljele kunagi sugereerivate ideedega pilduvat eksperimenteerimist, vaid kogu kontseptsioon on terviklikult läbi mõeldud – sest ka liikumine algab sisemisest tunnetusest.

2. Fine5-i loometegevuse olulisemaid teetähiseid uuritud perioodil

Selgitamaks paremini Fine5-i meediakajastusi ja nende tagamaid, toon alljärgnevalt välja ka mõned kollektiivi olulisemad loomingulised ettevõtmised uuritud perioodil. Fine5-i kunstilist tegevust võiks iseloomustada eelkõige projektipõhisus ning pigem piiratud hulgal etenduste andmine, mis on seotud eelkõige majanduslike küsimustega – kuna teatril puudub Kultuurkapitali püsiv tegevustoetus, peavad nad arvestama mitmete piirangutega etendamisvõimaluste osas.

2008. aasta oli Fine5-le tihe – 2. juunil esietendus Vanalinna päevade raames “Ettevaatust, manipulatsioonid!”, mis tõi eksperimenteerival moel vaatajate ette liikumise, heli ja ruumikoreoutika vahelised seosed. Pärast iga etendust toimus ka vestlusring (Fine5-i koduleheküljel). Juba 6. juunil esietendus “Panus-versioon II” – uusversioon 2005 a. esietendunud lavastusest “Panus”, mis tegeles viie erineva kogemuse ja taustaga tantsija lavasuhetega. Sama aasta oktoobris osales kollektiiv selle lavastusega ka Jerevani teatrifestivalil Highfest. Oluline suvine projekt oli ka “Eesti mõisad 2008”. Tegemist oli kontserdisarjaga, kus koostöös barokkansambel Corelli Consortiga esitati eesti mõisates erinevaid ajastuid siduvaid koreograafilisi lühivorme ning projekt leidis arvestataval määral ka meediakajastust (vastavate artiklite täpsemat sisu käsitlevad töö järgmised peatükid). 14. augustil osales kollektiiv juba traditsiooniks kujunenult Birgitta Festivalil – esmakordselt toimus see 2005. aastal, mil nad kogusid tantsulis-muusikalisele suurvormile, C. Orffi “Carmina Buranale” loodud koreograafiaga palju tunnustust ja said suurema avalikkuse tähelepanu osaliseks, sest festival võimaldas neil pälvida ka tavapäraselt tantsuvõõrama publiku tunnustuse. Seekord aga taasesitati 2006. aasta festivalil esietendunud “Reekviemi” G. Verdi leinamissale.

2008. aasta olulisimaks sündmuseks võib Fine5-i loometeel pidada lavastuse “Faasid” esietendumist KUMU auditoriumis 6. novembril. Koreograafid Tiina Ollesk ja Rene Nõmmik ammutasid uue tantsulavastuse loomiseks inspiratsiooni tänapäevasest minimalistlikust muusikakeelest ning helilooja Steve Reich'i loomingust (Fine5-i koduleheküljel). “Faasid” sai ka kriitikute suure tähelepanu osaliseks ja oli uuritud perioodil nende enimkajastatud lavastus. Ühtlasi valiti see Eesti Teatri aastaauhindade 2009. aasta laureaadiks tantsulavastuste kategoorias ja oli aasta parima lavastuse nominent (Eesti Teatriliidu koduleheküljel). Meediakajastuste

täpsemat statistikat tutvustab aga seminaritöö järgmine peatükk.

2009. aastat võib pidada Fine5-i jaoks eelkõige oluliseks festivaliaastaks - maikuu toimus Permi rahvusvaheline festival „Djagilevi hooajad: Perm-Peterburg–Pariis”, kus tantsuteater etendas lavastust „Two Trains”. Novembriks kutsuti kollektiiv aga mõjukale Vitebski Rahvusvahelisele Kaasaegse Koreograafia Festivalile, kus esitati katkendit lavastusest “Faasid”.

Ka 2010. aasta oli kollektiivile loomunguliselt viljakas – veebruaris esietendus väiksemamahuline, ent omapärane tantsuprojekt – tantsulavastus "MALEmäng" Galerii Iidas, mille inspiratsiooniallikaks oli seal väljapandud näitus „Meeste Ehted” ning oktoobris mahukam lavastus “Neli vaadet” koostöös Maret Mursaga, mis pälvis taas kriitikute tähelepanu. Too aasta oli aga eelkõige oluline festivalide poolt – 4. juunil esietendus Lõuna-Koreas Busani Rahvusvahelisel Tantsufestivalil nende lühiteos "Slow Run and Rush“ (koreograafid Tiina Ollesk ja Rene Nõmmik) ja 19.-26. juunil etendas kollektiiv Varssavis toimunud VI Rahvusvahelisel Festivalil “Zawirowanija” oma tunnustatud lavastust “Faasid”. Novembris toimus aga Vitebskis 23. Rahvusvaheline Tantsukonkurss, millel osalesid Fine5 Tantsuteatrist lühiteosed “Slow Run and Rush” ja "Points on the Line". Neljateistkümnest riigist esitatud 42 konkursitöö hulgast omistati lühiteosele “Slow Run and Rush” tantsukriitikute eripremia "kõrge professionaalsuse ja meisterlikkuse" eest ning “Points on the line” pääses edasi järgmisesse vooru (Fine5-i kodulehekülj). Eesti meedias nende festivaliedu aga kajastamist ei leidnud.

Samade lühitöödega esines Fine5 ka 2011. aasta aprillikuu Peterburi moderntantsu festivalil "20 aastat moderntantsu Peterburis". See aasta oli tantsuteatri kollektiivile olulise tähendusega – teatri eestvedajad Tiina Ollesk ja Rene Nõmmik tähistasid oma aktiivse loome- ja etendustegevuse 20. aastapäeva ning käesoleval aastal saab 20-aastaseks ka Fine5 Tantsustudio. Oma loomungulise tegevuse aastapäeva puhul andsid tantsuteatri koreograafid 2011. aasta oktoobris ja detsembris külalisetendusi Göteborgis ja Jekaterinburgi Kaasaegse Tantsu Festivalil spetsiaalselt selleks puhuks loodud tantsulavastusega „Four Duets for One Couple“. Jekaterinburgi festivalil ülesastumine ei jäänud vene ajakirjandusel tähelepanuta, eesti meedias jäi see aga taas kajastamata. Küll aga kogus siinsel teatrimaastikul palju tähelepanu Fine5-i loometeele tagasivaatav lavastus “Enne kui minna, ma ütlen”, mis esietendus 24. novembril. Lavastus aitas kollektiivil reflekteerida ka neile olulisi muudatusi – nimelt on otsustanud Tallinna linn müüa maha Laial tänaval asuva

hoone, kus trupp on tegutsenud 1998. aastast. Kuigi praegu tegeletakse aktiivselt uute ruumide leidmisega ja kollektiivil n-ö. kodutuksjäämise ohtu pole, seob neid koduseks saanud harjutussaaliga palju mälestusi ja ruumide väärtus on suure emotsionaalse tähendusega. Lavastust ja sellega seotud muudatusi, mis tantsuteatrit ees ootavad, kajastati siinses meedias arvestatavalt, nii uudisajakirjanduses kui ka kultuuriväljaandeis.

Teatri loomingulise tegevuse ülevaate foonilt on võimalik täpsemalt analüüsida, kuivõrd ning millisel moel meedia nende tegevust kajastas, millise kuvandi see Fine5 Tantsuteatrist uuritud perioodil lõi ning kuivõrd meediakuvand teatri tegelikule kunstilisele tegevusele vastab.

3. Fine5-i meediakajastused aastail 2008-2011 – statistikat

Kokku ilmus uuritava perioodil Fine5-i või selle tegevust kajastavaid kirjutisi 20. Artiklite bibliograafia on esitatud lisana seminaritöö lõpus. Kirjutiste koguhulgast moodustasid arvustused 65% - neid ilmus kokku 13 (3 päevalehtedes ja 10 kultuuriväljaannetes). 30% kirjutistest jagunes võrdselt kirjeldavateks ülevaateartikliteks ning uudisartikliteks (mõlemaid ilmus 3) ning ülejäänud kirjutiste hulga moodustas intervjuu Mai Murdmaaga, milles ta tõi esile ka Fine5-i loomingu esteetikat. Omapärase asjaoluna võib tuua esile, et kõigist artiklitest ilmus neli välismaistes väljaannetes – kolm kultuuriarvustust inglise või vene kultuuriväljaannetes ja üks kirjeldav ülevaateartikkel vene väljaandes. See on tingitud Fine5-i korduvaist ülesastumistest välismaistel või rahvusvahelistel tantsufestivalidel, kus neid on saatnud menu ja tunnustused. 20 kirjutist nelja aasta peale jagatuna ei ole palju, ent võttes arvesse tantsuteatri žanripetsiifikat, ei saa seda hulka pidada ka märkamatuks.

Tähelepanuväärne on uuritud perioodi meediakajastuste ilmumissageduse ebahütsus – 2008. aastal ilmus kirjutisi seitse, 2009. aastal kuus, 2010. aastal aga vaid kolm ja 2011. aastal neli. Ka kajastatavate lavastuste lõikes jagunesid antud perioodi kirjutised üsna heterogeenselt. Kõige enam arvustusi – kuus – ilmus 2008. aastal esietendunud lavastuse “Faasid” kohta. Kolm kirjutist kajastas sama aasta etendusprojekti “Eesti mõisad” ning kolm nende seni viimast lavastust, 2011. aasta lõpul esietendunud “Enne kui minna, ma ütlen”. Ülejäänud kirjutistest kajastasid kaks enamal või vähemal määral lavastusi “Carmina Burana”, kaks vene väljaannet kajastasid Permi rahvusvahelisel tantsufestivalil etendunud lavastust “Two trains” (esietendus Eestis 2002. a.), kaks arvustust kajastasid lavastust “Neli vaadet” ning üks vene väljaanne kajastas 2011. a. Jekaterinburgi tantsufestivalil etendunud lavastust “Four Duets for One Couple”.

Eesti väljaandeist kajastas Fine5-i tegevust enim ajaleht Postimees, milles ilmus uuritud perioodil kollektiivi ja nende loomingu kohta kaks kultuuriarvustust, kaks kirjeldavat ülevaadet ning üks uudisartikkel. Korduvalt kajastati teatri tegevust ka kultuurilehes Sirp (kolm korda) ning kultuuriajakirjades Teater.Muusika.Kino. ning Muusika (mõlemas kokku kolm korda). Võib oletada, et kuna Fine5-i tegemisi kajastati uuritud perioodil Eestis kokkuvõttes enim sellistes meediaväljaannetes, mida loevad ka kitsast kultuuri- ja tantsuringkonnast väljapoole jäävad inimesed (Postimees,

Eesti Ekspress jt.), ei tarvitsenud nende publik tollal enam piirduda vaid vastavate ringkondade inimestega (võrreldes nt. 5-8 aasta taguse seisuga, rääkimata kaugemaist aastaist), samas polnud kirjutiste hulk ja ilmutussagedus usaldusväärsete järelduste tegemiseks piisavalt suur. Tantsuteatri tegemisi kajastavaist kriitikuist esinesid bibliograafias korduvalt eesti tuntuim tantsu-uurija Heili Einasto, tantsukriitik Evelin Lagle ja kultuuriajakirjanik Kairi Prints (kõigilt ilmus uuritud perioodil Fine5-i kohta kaks kirjutist).

Üllataval kombel on jäänud meedias täielikult kajastamata mitmed uuritud perioodil esietendunud lavastused või projektid, selle põhjuste tagamaade uurimisel selgus aga lihtne tõsiasi – paljud Fine5-i lavastused etenduvad teiste teatrite mängukavadega võrreldes väga vähe kordi ja/või väga väikesele auditoriumile. Näiteks 2008. aastal esietendunud lavastustus “Ettevaatust, manipulatsioonid!” mängiti vaid viiel päeval Vanalinnapäevade raames ning igale etendusele pääses vaid 15 vaatajat (Fine5-i koduleheküljel). Sama olukord oli 2005. aastal esietendunud lavastuse “Panus” uusversiooniga “Panus – ver. II” 2008. aastal, mida mängiti Eestis vaid kaks korda või ka “MALEmäng” 2010. aastal, mida esitati neli korda. Tundub, et kriitikud, aga ka laiem vaatajaskond üldiselt, ei jõua nii üksikult toimuvate etenduste saabumisele reageerida ning nii võivad jääda mitmed tugevad lavastused või eriprojektid meedias kajastamata ning laiem tähelepanu saamata, eriti kui see puudutab publikut, kes tantsuteatri maastikul toimuvat aktiivselt ei jälgi.

Kajastamist ei ole leidnud ka kollektiivi mitmel suvel läbiviidud tantsuprojektid vabas linnakeskkonnas – nt. 2009. a. Vanalinna Päevade raames toimus projekt „Improviseerimised linnaruumis”, kus tantsijad lõi hetke situatsioone ja impulsse kasutades erinevates vanalinna avalikes paikades koreograafilisi lühilugusid. Sarnased ettevõtmised toimusid ka kahel järgneval aastal, esinemised toimusid avaras tegevusruumis ja linna rütme jälgides (Fine5-i koduleheküljel). Need etteasted on pakkunud oma ebatavalise formaadi tõttu omapäraseid tantsuelamusi, millest suurema informeerituse mõjul huvituks kindlasti ka laiem vaatajaskond. Praegu on aga need üritused jäänud kajastamata.

Kõige kummalisemana mõjub aga Fine5-i välisfestivalidel osalemise ja seal saavutatud menu täielik kajastamatus siinses trükimeedias (vastupidiselt välismeediale, nagu eespool mainitud). Nende korduvalt külastatud festival Vitebskis on suurim ja mõjukaim kaasaegse tantsu festival-konkurss, mis toimub endise Nõukogude Liidu territooriumil ning sealt saadud auhinnad on kollektiivile

suureks tunnustuseks, olles ühtlasi ka märgiks Tantsuteatri kõrge kunstilisest tasemest. Auväärsed on ka kutsed teistele nende külalastatud välisfestivalidele. Nende festivaliosaluste kajastamatus jätab aga nii juba väljakujunenud kui ka potentsiaalse publiku Fine5-i rahvusvahelisest mainest paraku teadmatusse.

4. Fine5-i meediakuvand uuritavaal perioodil – keskseid märksõnu

Ehkki Fine5-i loominguline tegevus ei ole siinses meedias leidnud nii palju kajastamist, kui tegelikult võiks, on ilmunud artiklid kujundanud kollektiivist uuritud perioodi jooksul teatava kuvandi. Kirjutiste sisulisel analüüsil ilmnesid mõned korduvalt esiletõstetud aspektid, mille kaudu autorid iseloomustasid Fine5-i loomingut ja mille kõrvutamine aitab seda kuvandit mõista.

4.1. Tehniline vormipeenus ja selle esteetika

Enim esiletoodud aspekt, mille kaudu kriitika Fine5-i loomingut kajastas, oli nende koreograafilise tehnika tugev tase koos selle esteetilisusega – seda toonitasid 13 arvustust 20-st. Tehnilist vormipeenust ja selle ilu toovad esile nii kitsalt tantsuspetsiifilised artiklid (nt. Sweeney, 2008, Einasto, 2008 jt.) kui ka üldisemad kultuuriürituste arvustused (nt. Mängel, 2008). “Peale selle, et ühiskonna- ja tarbijakriitiline sõnum on lavastuses huvitavalt esitatud ega mõju banaalselt, on see ka suurepäraselt tantsitud... Esteetiline nauding ei jää alla intellektuaalsele,” kirjutab Kairi Prints Postimehes “Faaside” kohta (Prints, 2008). Tantsutehnikat on esile toonud ka Evelin Lagle ajakirjas Teater.Muusika.Kino.: “Tantsijad on mõjuvalt konkreetsed, nende liigutused on hästi sünkroonis ja puhtad... Liikumist iseloomustas struktuursus, süsteemsus, konkreetsus.” (Lagle, 2009). Ka vene kultuurimeedia on Fine5-i lavastusi kirjeldades (nt. “Two trains”) rõhutanud tugevat tantsutehnikat: “Nende etendust tähistavad emotsionaalne sügavus ja vormipeenus – ühendus, mida meie lavalaudadel näeb liialt harva. Seetõttu saab eesti teatrist loodetavasti veel üks Jekaterinburgi festivali korduvaid külalisi.” (Соловьев, 2011). Fine5 on tõepoolest läbi kogu oma loometee väärtustanud koreograafias liigutuste ja liikumise kvaliteeti, pöörates tähelepanu iga tantsija kehale – sealt saab alguse peen tehnika, mis ei jää vaatajail märkamata.

4.2. Kontseptuaalne läbimõeldus

Nii narratiivi läbimõeldud väljendamise korral (Sweeney, 2008, Paulus, 2008) kui ka abstraktsemate teemade edastamisel (Lagle, 2009) tuuakse meediakajastustes (kokku kaheteistkümnes) korduvalt esile Fine5-i lavastuse kontseptuaalset terviklikkust ja läbimõeldust. Evelin Lagle on seda iseäranis rõhutanud lavastuses

“Faasid”: “Mõtte ja vormi kokkulangemine võimaldas publikul ideed tajuda. /--/ Igaüks teeb oma asja, omal viisil, oma maailmas, kuid kokkupuude teiste maailmadega on paratamatu. Oma viisi järgimine on hea, niisamuti kui teatud paratamatu nihe, mis siis tekib.” (Lagle, 2008). Kontseptuaalse alusstruktuuri ning väljendusvormi tugev ühtesulam iseloomustab kollektiivi lavastusi korduvalt. Tantsuliste väljenduste võimet anda edasi tugevat lavastuskontseptsiooni tõi autor esile ka Einastoga koosloodud arvustuses lavastusele “Neli vaadet” 2010. a. Sirbis: “Üks väljendus – sõna, lause, liigutus, etendus – ei ole võimeline ammendama üksikut nähtust, küll aga avatakse nii mingi perspektiiv... Iga uus algus hakkas olemasolevat kasvatama, iga uus pilk arendas olnut ning kandis üha tugevamalt mälestust möödunust.” (Einasto ja Lagle, 2010). Fine5 on oma algusaegadest peale väärtustanud intellektuaalset tantsuloomet, mis suudab tekitada erinevaid tähendusvälju ning samas läbi auditava esteetika ka tugevaid muljeid. Arvukaist kirjutistest tulenes kriitikute üksmeel, et Fine5 ei tegele pinnapealsete vormimängudega ega jäta lavastusi esteetilise ilulemise pinnale – terviku loob alati koos vormiga tihedalt läbimõtestatud kontseptuaalne alus, sest liikumist polegi võimalik selle mõttelisest alusest eraldada.

4.3. Lavastuste atmosfäär

Samavõrd oluliseks peetakse Fine5-i lavastustes tekkivat iseäralikku atmosfääri. Korduvad märksõnad on pinevus, intensiivsus, aga ka emotsionaalne soojus, mida loovad tantsijate omavaheline partnerlustunne, ruumitunnetus ja muusikataju. Evelin Lagle on seda “Faasides” kirjeldanud järgmiselt: “Puhastest konkreetsetest elementidest koosnevate koreograafiliste motiivide kordamisel loodud koreograafia ning muusika hüpnotiseerivalt kasvav pingestatus haarasid oma rütmilisuse ja põhjalikkusega vaataja kaasa emotsionaalsesse ja energeetilisse arengusse... Lihtsa motiivi kordamine, järjepideva energiarütmi tekitamine hoidis alal intensiivsust ja lõi magusa pinget.” (Lagle, 2009). Kairi Prints on aga esile toonud atmosfääri lavastuses “Enne kui minna, ma ütlen”: “Sellist n-ö ruumisoojust ei näe tantsuetendusel, mis on loodud proovisaalis ja toodud siis lavale... Laval esitatus on mingi ärevus...” (Prints, 2011). Tundub, et Fine5-i lavastuste arvustamisel on väga oluline osa just igal etendusel tekkival iseäralikul õhustikul. Seda toetab ka fakt, et enim arvustusi oli muljelised, kirjeldavad, isiklike kogemusi ja meeleolu edastavad ning hinnanguid andvad. Staažikas tantsu-uuriija Heili Einasto on seda kinnitanud: “Head koreograafiat on võimatu sõnadesse valada; see ei seisne üksnes liigutustes, nende sidumises ja

sisemises loogikas, vaid kõiges selles, mis jääb liigutuste ümber ja vahele...” (Einasto, 2008). Kollektiivi lavastuste tugevalt muljeline ja kogemuslik mõju on seega üks olulisi jooni, mille kaudu ka meediakuvand neid tutvustanud on.

4.4. Kujundus

Kriitikud toovad üheksal korral arvustustes positiivselt esile ka Fine5-i lavastuste kujunduse, mis aitab kaasa tervikliku kontseptsiooni loomisele. Olulised märksõnad on valgus ja efektsed kostüümid, ehkki nad on kasutanud ka rikkalikumat lavaatribuutikat, mis on samuti arvustajate pilku püüdnud (nt. Sweeney, 2008 või Liivrand ja Zupping, 2011). Einasto on kirjeldanud seda väga muljeliselt: “Alguses on pimedus, on vaikus. Valgusrüüt, siis teine. Nagu valgustatud aknad pimedas öös. Et kaduda saabuva valguse käes... Teiste meediumide kaasamine, alates muusikast ja lõpetades keeruliste installatsioonide, videoprojektsioonide või interaktiivsete lahendustega vaid täiendab ning toetab keha ja liikumist.” (Einasto, 2008). Valguskujunduse ja kostüümide koosmõjulist omapära (lavastuses “Neli vaadet”) on esile toonud ka Janar Ala: “...Atmosfääri suunasid vaheldumisi eredamaks ja sumedamaks muutuvad valgused. Samuti haakusid meeleoludega väga hästi kostüümikunstnik Reet Ausi justkui kuskilt modernistlikust unenäost välja õmmeldud kostüümid.” (Ala, 2010). Stiliseeritud kostüümid on saanud Fine5-i lavastuste üheks väliseks eripäraks – nad on kasutanud stiliseeritud ajaloolisi kostüüme (keskajast barokini) või viidanud minimalistlike kostüümidega arhetüüpsetele suhetele (mees-naine, ühtne mass jne.). Eripärased kostüümid aitavad rõhutada ka iga lavastuse omanäolist liikumise esteetikat, rangeid liikumisjooniseid või pehmet lüürikat. Nad on kasutanud erineva rikkusega kujunduselemente napist minimalismist suurejoonelisemate dekoratsioonideni ning kujunduslahendused toetavad nii esteetikat kui ka lavastuse kontseptuaalset poolt.

4.5. Muusikapõhisus

Viimaseid olulisi Fine5-i lavastusesteetika märksõnu, mida ka meediakajastused esile tõstsid, on nende tajutav muusikapõhisus. Muusika moodustab nende lavastustes liikumisega läbipõimunud terviku, seda ei saa nende loomes täielikult eraldiseisvana käsitleda, sest see on pinnas, millelt tants saab oma sisemised impulsid ja tugipunktid. Eriti tuleb see esile lavastustes, milles kõlab muusika elavas esituses (nt. “Carmina Burana”, “Reekviem”, “Eesti mõisad”, “Faasid”, “Neli vaadet”, kõigi nende

lavastuste arvustused on muusikat ka käsitletud).

Tantsu virtuoosset sünteesi muusikaga töid uuritud perioodil esile kaheksa arvustust – peamiselt kontserdisarja “Eesti mõisad” kajastavad arvustused (nt. Mängel, 2008, Paulus, 2008), aga ka “Faasidest” kirjutavad artiklid, milles rõhutati lavastuse kontseptuaalse tasandi tihedat seotust muusikaga: “...Katkestustest ja kordustest pikitud psühhedeelne vada ei mõju mürana, vaid moodustab täiesti mõtteka koosluse. Postmodernne ühiskond räägibki meiega nii ja oleme juba harjunud seda kuulama.” (Prints, 2008). Muusika olulisust “Faasides” on rõhutanud ka Evelin Lagle: “Liikumine ja muusika olid üks tervik ning lasksid üheskoos vaatajal aduda minimalistlikus kunstis peituvat energeetilist jõudu.” (Lagle, 2009). Samas on peent musikaalsust toodud esile ka selliste lavastuste puhul, milles pole elavat esitust (nt. Luik, 2011 – lavastusest “Enne kui minna...”). Heili Einasto on öelnud, et Fine5 Tantsuteater ei ole kunagi tantsuga illustreerinud muusikat, vaid pakub sellele oma, kehalise tõlgenduse (2008). See väide iseloomustab parimal moel Fine5-i lavastuste muusikapõhisust.

4.6. Uudisartiklites loodud kuvand

Peale arvustustes loodud kuvandi Fine5-i loomingulisest tegevusest on huvitav tuua nende kõrvale ka uudisartiklite refleksioonid teatri tegevuse kohta. Esmalt peab mainima, et Fine5-i uuslavastuste kohta praktiliselt puuduvad pressiteadaanded – see on aga ühtlasi lihtne viis teavitada publikut teatri kunstilistest projektidest ja uuslavastustest. Siiski ei ole nad uudismeedias täielikult kajastamata.

Tiiu Laksi 2009. aasta artikkel Postimehes kajastab Uue Tantsu festivali, millel osales tol aastal ka Fine5. Laks tutvustab “Faaside” kontseptuaalset tausta ning artikkel sisaldab ka intervjuud Priit Rauaga, kes nendib, et kaasaegne tants on jõudnud Eestis viimaks küllaltki stabiilsesse seisu – “Enam ei joosta lati alt läbi, vaid kui tehakse, siis ikka korralikult.” (Laks, 2009). Sama aasta aprillis ilmub Postimehes Raimu Hansoni uudisartikkel, milles reklaamitakse kollektiivi peatset ülesastumist Tartu Sadamateatris ning rõhutatakse, et etendatav lavastus (“Faasid”) sai 2008. aasta teatripäeval prima tantsulavastuse auhinna (Hanson, 2009). Need kirjutised on kinnitanud Fine5-i positiivset kuvandit ka uudismeedias.

Viimased uudisartiklid Tantsuteatri tegevuse kohta uuritud perioodil on ilmunud aga möödunud aasta lõpul (nt. Laasik, 2011, Luik, 2011) – linnavalitsuse otsus müüa maha Laia tänava ruumid, milles Fine5 viisteist aastat tegutsenud on, sundis

kollektiivi uusi võimalusi otsima ning oma tegevuse üle tagasivaatavalt reflekteerima. Meediakajastustest tuleb esile eelkõige selle otsuse ootamatus ja nukker tähendus kollektiivi jaoks: "...Tantsuteater Fine 5 peab lahkuma pinnalt, kus on peetud oma tantsukooli ja valmistatud ette uusi lavastusi. Tantsimiseks sobiv harjutussaal on olnud teatri käes alates 1998. aastast ja selle aja jooksul on seal kunsti teinud inimestel tekkinud ruumiga oma side." (Laasik, 2011). Samas tuuakse esile ka Fine5-i tasakaalukas reageering tekkinud olukorrale – sellest sündmusest sai üks ajendeid lavastuse "Enne kui minna..." loomiseks, millest sai väga isiklik ja tagasivaatav teos, endast ohvrikuvandit samas loomata: "Mingit kramplikku mineviku taganutmist ei teki," kinnitas Mürilehes ka H. H. Luik (2011). Lavastusele järgnenud kultuuriarvustused olid samuti kõik positiivsed – seega võiks isegi loota, et tekkinud olukord asetab kollektiivi taas senisest enam ka uudismeedia orbiidile ning on võimalik, et publik hoiab seeläbi edaspidi Tantsuteatri tegemistel teravamalt silm peal.

Allikate otsimisel oleks olnud ootuspärane, et leidub ka uudisartikleid, mis kajastavad Fine5-i edu ja tunnustusi välismaistel tantsufestivalidel. See teavitaks avalikkust ka kollektiivi rahvusvahelisest renomeest. Nagu eespool öeldud, ei leidunud selle kohta siinses meedias aga paraku ühtegi kajastust.

Kokkuvõte

Ilmunud meediakajastuste statistika ja sisuanalüüsi põhjal teen järgnevalt mõned üldistused Fine5 Tantsuteatri meediakuvandist uuritud perioodil.

Kultuurkapitali püsiva toetuse puudumise tõttu on teater olnud sunnitud majandusliku toimetuleku nimel tegutsema projektist projektini, elama n-ö. peost suhu. Sellest tulenevalt annavad nad ühe lavastuse kohta korraga vähe etendusi – see aga tingib olukorra, milles publik on pigem ettevalmistumata ja ei suuda nii kiiresti tantsuteatris toimuvale reageerida. Tundub, et alati ei suuda reageerida nende tegevusele ka kriitikud, sest mitmed põnevad, ent lühiajalised projektid on jäänud teenimatult kajastamata. Seevastu meedias kajastatu loob kollektiivist väga positiivse kuvandi ning kirjutiste hulka ei saa pidada ka märkamatuks.

Fine 5-i lavastused, mida uuritud perioodil meedias kajastati, on esile toodud kunstiliselt väga kõrgetasemelistena. Peamiselt toovad kriitikud esile kollektiivi tantsutehnilise vormipeenuse ja esteetika, sügava kontseptuaalse läbimõelduse, iseäralikult tundliku etendusatmosfääri, omapärase kujunduse ja esmaklassilise muusikapõhisuse. Arvustused ilmusid peamiselt kultuuriväljaannetes, vähemal juhtudel ka päevalehtedes. Samas ilmus ka kirjeldavaid ülevaateid või uudisartikleid, mis suurendasid kajastuste hulka päevalehe- ja uudismeedias. Niisiis ei saa väita, et Fine5-i kunstilist tegevust kajastanuks kitsalt vaid kultuuriväljaanded ning võib oletada, et nende teatrist tekkis positiivne kuvand ka väljaspool tantsu- ja teatriringkondi. Vastavate kajastuste koguhulka peab aga paraku pidama pigem väikeseks.

Kõige hämmastavam on Fine5-i välisfestivalidel osalemise ja sealt saadud tunnustuste kajastamatus siinses ajakirjanduses. See annaks publikule veelgi enam aimu Tantsuteatri kunstilisest kõrgetasemest, seda enam, et neid on samal ajal kajastatud väga positiivselt välismeedias.

Võimalik, et möödunud aasta lõpul saanud muudatused, mis kollektiivi uute valikute ette aetas, tegi nad taas ka meedias nähtavamaks. Samuti võib loota, et Tantsuteatri 20. juubeli eel ilmub neist taas ka rohkem meediakajastusi – viimane säärane suurem kajastustelaine oli nende 15. juubeli ajal. Positiivne üllatus oli ka Fine5-i esindatus 2011. aasta Teatriauhindade parima tantsulavastuse nominentide seas. Sellealased meediakajastused jäid aga juba käesolevasse aastasse.

Kokkuvõtteks näib, et siinne meedia on loonud Fine5 Tantsuteatrist pigem vaikselt omaette tegutsejate kuvandi ja ehkki kajastatud lavastuste kriitika on väga positiivne ning näitab kollektiivi kõrgharitud tantsuteatrina vaid heas valguses, jäävad mitmed Fine5-i kunstilised projektid kajastamatuse tõttu kultuuriringkonnast väljaspool teenimatult suurema tähelepanuta. Võimalik, et neil on kujunenud nüüdseks oma piisav püsipublik, ent avalikkus võiks olla veelgi paremini teavitatud nende kunstilisest käekirjast, loomingulistest ettevõtmistest ning olulisusest eesti nüüdisteatri ja -tantsumaastikul. Sellegipoolest tundub, et Fine5 Tantsuteater on suutnud tõestada oma jätkuvat elujõulisust Eesti teatrimaastikul ka keskmisest vähesemate meediakajastuse kiuste.

Kasutatud kirjandus

- Ala, Janar (2010). Tantsud toidust ja teadusest. – *Postimees*, 19. oktoober.
- Eesti Teatristatistika 2010 (2011). Tallinn: Eesti Teatri Agentuur.
- Einasto, Heili (2008). Metropoli faasid – ahvatlevad ja painavad. – *Sirp*, 16. november.
- Ernits, Hanna (2008). Fine 5 Tantsuteater 1997-2007. Bakalaureusetöö. Tartu: Tartu Ülikool.
- Hanson, Raimu (2009). Parim tantsulavastus tuleb Sadamateatrisse. – *Postimees*, 3. aprill.
- Käämbre, Kerttu (2008). Koreoloogiline perspektiiv tantsuvaatlemise meetodina Fine 5 Tantsuteatri näitel. Bakalaureusetöö. Tartu: Tartu Ülikool.
- Laasik, Andres (2011). Tantsuteater ütleb oma ruumidele hüvasti. – *Eesti Päevaleht*, 24. november.
- Lagle, Evelin (2009). “Faasid”. Teater.Muusika.Kino., nr 3.
- Lagle, Evelin ja Heinasto, Eili (2010). Neli vaadet banaanile. – *Sirp*, 5. november.
- Laks, Tiiu (2009). Nüüdistants vaatab tagasi ja üle. – *Eesti Päevaleht*, 7. märts.
- Liivrand, Harry ja Zupping, Toomas (2010). Wagner, Anger, Orff ja Rubina. – *Eesti Ekspress*, 2. september.
- Luik, Hans H. (2011). Meie oma väike Njuujork. – *Müürileht*, 15. detsember.
- Mängel, Johanna (2008). Harmooniline kokkupõrge. Muusika, nr 10.
- Nigu, Leenu (2009). Fine 5 tantsuteater – 15 aastat rännakuud kehakosmostes. Rmt: Karulin, Ott (Toim.). *Teatrielu 2007*. Tallinn: Eesti Teatriliiit, lk 96-113.
- Paulus, Anu (2008). Kvaliteedimärk Corelli Consort. Kontserdisarjast "Eesti mõisad 2008". Teater.Muusika.Kino., nr 10.
- Prints, Kairi (2008). Wittgenstein ja 60 huuleläiget tantsus. – *Postimees*, 10. november.
- Prints, Kairi (2011). Lugu, mis ütles. – *Sirp*, 15. detsember.
- Sweeney, Stuart (2008). *St. Birgitta Festival. Ballet~dance magazine*, no. 10.
- Tantsuteater Fine 5 kodulehekülg [WWW] – <http://www.fine5.ee>, külastatud 05.04.2012.
- Соловьев, Петр (2011). *От барокко до рэна*. – Российская газета, 14. detsember.

Lisa.

Fine 5 Tantsuteatri meediakajastuste bibliograafia aastaist 2008-2011.

- Ala, Janar (2010). Tantsud toidust ja teadusest. – *Postimees*, 19. oktoober.
- Einasto, Heili (2008). Metropoli faasid – ahvatlevad ja painavad. – *Sirp*, 16. november.
- Hanson, Raimu (2009). Parim tantsulavastus tuleb Sadamateatrisse. – *Postimees*, 3. aprill.
- Laasik, Andres (2011). Tantsuteater ütleb oma ruumidele hüvasti. – *Eesti Päevaleht*, 24. november.
- Lagle, Evelin (2009). “Faasid”. Teater.Muusika.Kino., nr 3.
- Lagle, Evelin ja Heinasto, Eili (2010). Neli vaadet banaanile. – *Sirp*, 5. november.
- Laks, Tiiu (2009). Nüüdistants vaatab tagasi ja üle. – *Eesti Päevaleht*, 7. märts.
- Liivrand, Harry ja Zupping, Toomas (2010). Wagner, Anger, Orff ja Rubina. – *Eesti Ekspress*, 2. september.
- Luik, Hans H. (2011). Meie oma väike Njuujork. – *Müürileht*, 15. detsember.
- Meiessaar, Maris (2009). Mai Murdmaa: Kolm musketäri pole minu rida. – *Eesti Päevaleht*, 23. mai.
- Mängel, Johanna (2008). Harmooniline kokkupõrge. *Muusika*, nr 10.
- Paulus, Anu (2008). Kvaliteedimärk Corelli Consort. Kontserdisarjast "Eesti mõisad 2008". Teater.Muusika.Kino., nr 10.
- Prints, Kairi (2008). Wittgenstein ja 60 huuleläiget tantsus. – *Postimees*, 10. november.
- Prints, Kairi (2011). Lugu, mis ütles. – *Sirp*, 15. detsember.
- Puurmanis elanud Maria armastuskirjadest sündis tants (2008). – *Postimees*, 17. august.
- Repson, Ksenja (2008). *Поговорили, потанцевали и разошлись все с миром.* – *Postimees*, 17. november.
- Sweeney, Stuart (2008). *St. Birgitta Festival. Ballet~dance magazine*, no. 10.
- Барыкина, Лариса (2009). *Поклон прошлому или взгляд в будущее? IV Международный фестиваль "Дягилевские сезоны: Пермь - Петербург - Париж"*. [WWW] <http://www.kultura->

portal.ru/tree_new/cultpaper/article.jsp?number=834&crubric_id=100442&rubric_id=207&pub_id=1042062. Kõlastatud 02.04.12.

Вассар, Александр, Шатрова, Иша (2009). *Дягилевские сезоны: Пермь-Петербург-Париж 2009*. - Комсомольская правда, 26. mai.

Соловьев, Петр (2011). *От барокко до рэпа*. – Российская газета, 14. detsember.